

semena še le o 3 létih debelost navadniga krompirja doseže, — de se nar obilniši pridelk zadobi, ako se celi krompir srednje debelosti sadí, — de med 62 plemeni se je rudeče-višnjevo-pisano pléme nar rodovitniši skazalo, — in de ga za krompir, kakor tudi za repo ni boljšiga gnojá, kakor je rožnina (Hornspäne); kjer se je krompirju z rožnino gnojilo, je bil pridelk štirikrat večí. — Zastran reje murvinih drevés in svilodov (židnih gosenc) se je oznanilo, de je družba to léto 11000 drevés prodala; več mož je bilo pohvaljenih zavolj pridniga obnašanja v reji murvinih drevés; z radostjo smo slišali tudi gg. učitelja Kodermana in Mussi-a imenovati. V Gradcu se morajo redoma vsi šolski pripravniki (Praeparandi) podúka v reji murbinih drevés in svilodov vdeležiti. (Kdaj se bo pri nas kaj taciga koristniga vpeljalo?) — Nekteri predstojniki podružnic (memo gredé moramo povedati, de so vse podružnice svoje namestnike v zbor poslale) so razložili storjene skušnje. Poslednjič so bile volitve odbornikov in tajnika. G. Dr. Hlubek, mnogozasluženi mož za kmetijstvo sploh in za Štajarsko kmetijsko družbo še posebno, je bil tajnik izvoljen. Gospod nadvojvoda, ki so bili vodja vsih pomenkov, so sklenili zbor s prijaznim ogovorom. Po zboru (ob 3 popoldne) smo šli vsi skupej h kosilu, pri katerim so tudi svitli nadvojvoda pričujoči bili. Po navadi so se napijale zdravice, de je donelo po celi izbani. Med „Vivat“ in „Hoch“, so se razlegali tudi verlih Štajarskih Slovincov krepki glasi „živijo“ krog in krog. Tako je prav, de Slovinc nikjer svojiga miliga jezika ne zatají!

(Konec sledí.)

Krajske kmečke tobačne pipe napravijo raka na ustnicah.*)

Skušnje v Ljubljanski bolnišnici kažejo, de je število rakovih od nekdanj silno veliko; v poslednjih 60 létih je bil med 60 bolniki eden rakov; med rakovimi pa je imel vsaki tretji raka na ustnicah.

Ta več kot pol stolétja stara prikazín je Krajski deželi vlastna; toraj mora tudi uzrok iméti, ki je tudi tej deželi vlasten. Krajski kmetje imajo namreč navado, iz majhnih lesénih, s bakram (kufram) okovanih pipic tobak piti, ktere imajo silno kratke cevke, tako sicer. de se ustnice lahko okova dotikajo. Ker je vedno oślinjen, mora bakreni okov tim več zlo občutljive in s tanjko kožico pokrite ustnice razjedati, ker je zavoljo tobaka, ki se iz pipe brez vodnjaka pije, slina sama zlo ojstra. To napravi sčasama raka, kateri nar rajši spodnjo ustnico prime. To misel pa še zlasti to poterdi, de je bilo med 142 bolniki z rakam na ustnicah 127 možkih, in le 15 ženskih, in de so bili ti možje večidel kmetje, delavci, tesarji, gostači, hlapci, in torej ljudjé, pri katerih se imenovane pipice največkrat vidijo, s kterimi še clo v bolnišnico pridejo.

Če se pa pomisli, de se mnogo tacih bolnikov iz strahu pred zdravnikovim nožem, ali goljufani od nevednih mazačev, ali clo ne, ali pa še le takrat na tukajšno bolnišnico obernejo, ko že ni več moč pomagati, in de drugi, kterim se bolezen verne, nad umetnostjo obupajo in tako zapušeni svojim domačim ljudém nadlego in še clo nevarnost delajo, se da iz tega posneti, kako pogostama je ta bolezen po deželi in kako nevarni so njeni nasledki.

Naj se tedaj gosposke, duhovni, župani, zdravniki in ranocelniki z združenimi močmi prizadevajo, kakor morejo, in zlasti s primernim podučanjem ljudstva

*) »Novice« so že v 1. tečaju 1843 v listu 36. pod nadpisam: »Nekaj za moje rojake, ki tobak pijó« — in potem spet v 4. tečaju 1846, v listu 47. pod nadpisam »svarilo kmetam, ki tobak pijejo« ravno to opominovale, kar se bere v pričujočim sestavku zopet poterjeno. Vred.

na deželi rabo kratkih lesénih, z bakram okovanih pip odpraviti, ki so zdravju tako škodljive.

Priporočilo.

V stanišču slavjanskega društva v Terstu, pri g. J. Lerherju v Ljubljani, in pri g. J. Leonu v Celjovcu se dobijo:

Jadranski Slavjan, podučiven list, 6 zv. (19 pol) po 1 gold.; — Razgovor B. Bossuet-a o državah, poslovenil M. Verne, po 20 krajc.; — Detovodsko potovanje v Krajclingu, jeseni 1840, po 15 krajc., (poslednje dvoje ste v Terstu po 5 krajc. boljši kup.)

Slavjansko društvo meni s temi prvimi cveticami svojega proletja željem iskrenih rodoljubov po svojej moči vstreči, in jih prijatljem svoje domovine ponudi, naj jih tudi vpletejo v krasni venec mlade se zbuječe Slovenije. »Slavjan« je častito preznanje najšel, ki se mu lepo in prijazno zahvali. S radostnim sercam smo nektere njegovih sestavkov v »Novicah« in v slovenski »Čbeli« brali.

To nam daje upanje, da bodo verli Sloveni, ki jim je mar za prosvetje svojega naroda, v podporo našega početja radi nekoliko krajcarjev pogrešili, in si jedne ali druge rečenih knjižic kupili.

To bo nam dalo tudi moč, znovič se v naše lepe perivoje in livade podati, in kar bomo nabrali, dragim prijatljem priobčiti.

Imenovane knjigoteržce smo tudi pooblastili »Slavjana« jakim slovenskim učiteljem zastonj podeliti.

Od slavjanskega društva v Terstu 13. grudna 1850.

S. R.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz doljniga Štajarskiga (H). Pretekli mesec sim po Savinski dolini potoval, in serce me sili, da Vam, kar sim posebniga vidil ali slišal, nekoliko pišem. V Celji sim očitne porotne sodbe poslušal. Dopadlo mi je, kako vitez g. Acula gladko in lepo slovensko govori; dopadlo, kako resno se g. Mulaj, državni pravdnik, obnaša; ali pa niste pervi razsodbi g. porotnikov nad tistima dvema ženskama, od kterih se je mislilo, de ste novorojenčke umorile, premilostljive bile, si ne upam razsoditi. — V Stražneku, nekim gradiču med Brasločah in Gomilskim, sim vidil in slišal nov inštrument, iznajden od slavniga orglarja Alojzja Hörbiger, ki ga (antropogloson) človekoglasnik zato imenuje, ker neke pišali človeku podoben glas imajo. Ne sila prostoren, okoli 4 čevljev visok in tri in pol čevljev širok, ima kot orglje klavijaturo s 5 1/2 oktavami in 4 premembami; nar nižji glas ima, kakor v orgljah, 16 čevljev visoka pišal F, in naj višji glas G; pišali so iz cina, pakfona in mesinga narejene; prav milo pojejo, in glasi so močni pa tudi tihi (crescendo et descendo) če se koliko kaj z ного pritisne. H petju, posebno veliki tedín, bi ta inštrument gotovo še prijetnejši se prilagal kot fisharmonika. Hörbiger misli ta inštrument v večih mestih pokazati, in sčasama ga še bolj popolnoma sestaviti. — Domú vernivši sim v neki soseski vidil nov strop na hišo devati, ktera je že več lét strehe pogreševala, kakor ga kozole še dandanašnji nima. Začudim se, in rečem: no lejte! nemarni možák se poboljša! Smehlaje mi na to sosed pové, da so posestnika razterganiga poslopja, ko družiga ni bilo, ki bi bil pisati in brati znal, za župana zvolili; in ker je sosede sram, da bi njih župan v taki razderti bival, so mu škop in drugih pomočkov brez plačila ponudili, samo da bi si svoje poslopje popravil. Vidite, da županijstvo tudi svoj dobiček ima — in tako je vsim pomagano. — Na zadnje sim še eno smešnico slišal. Okoli mize neke oštarije je pet kmetov s enim teržanam sedelo, in teržán je pšenico kupoval. Ko s enim kmetam